

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА  
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ  
ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО - ЕКОНОМСКИХ НАУКА  
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 05. 07. 2018. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата мр Милована Лакушића, под насловом **”Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци“**, у саставу:

проф. др Горан Илић – Универзитет у Београду – Правни факултет

проф. др Драган Симеуновић Универзитет у Београду - Факултет политичких наука

проф. др Иван Радосављевић, Универзитет у Београду - Факултет политичких наука, ментор

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука подноси следећи

## **РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

### **1. Основни подаци о кандидату и дисертацији**

Кандидат мр Милован Лакушић рођен је 15.07.1963. године у Лесковцу, где је завршио основну школу и гимназију. Звање инжењера технолога стиче на Технолошком факултету у Лесковцу 2000. године, а звање дипломираног економисте на Економском факултету Приштинског универзитета 2004. године. Године 2005. на Продео универзитету у Будимпешти одбранио је докторску дисертацију на тему „Потребе за финансирањем у борби против организованог

криминала“ и стекао звање доктора наука обезбеђења и заштите. Своје академско образовање даље наставља на Факултету политичких наука Универзитета у Београду где 2005. године завршава специјалистичке академске студије и стиче звање специјалисте за контртероризам и организовани криминал. Магистарске студије је завршио је 2010. године и стекао звање магистра политичких наука одбранивши магистарску тезу на тему „Феномен партијског опредељења на примеру Републике Србије.“

Кандидат мр Милован Лакушић је пријавио докторску дисертацију под насловом „Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци“ на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Тему је одобрило Веће научних области правно-економских наука на седници 22.03.2016. године.

Мр Милован Лакушић је у периоду од 1987. до 2002. године, у својству државног службеника обављао послове безбедносних процена. У периоду од 2003. до 2010. године руководио је фирмом која се бавила пословима безбедности и заштите, а у периоду од 2010-2012. године обављао је дужност саветника за безбедност при Кабинету министра за Косово и Метохију. Мр Милован Лакушић био је и члан Управног одбора Института за криминолошка и социолошка истраживања, комесар безбедности Фудбалског Савеза Србије и уредник часописа из области безбедности „БС Магазин“. Завршио је и Дипломатску академију у организације ОЕБС-а и поседује IBSS А међународну лиценцу инструктора из области безбедности и заштите.

Током досадашњег бављења научноистраживачким радом кандидат је објавио следеће радове:

- Срђан Благојевић, Милован Лакушић, Александра Благојевић Даниловић, „Криминализација политичких партија у процесу демократизације државе и друштва“, Зборник радова са 13. Међународног скупа, у организацији Удружења за међународно кривично право, на тему Злоупотреба моћи, Интермекс, Београд, 2014, стр. 322-331.

- Срђан Благојевић, Милован Лакушић, „Битне функције савремене државе“, 4. Симпозијум иновационих истраживања Зборник радова СКАИН, 2014, стр. 195-211.
- Срђан Благојевић, Милован Лакушић, „Ефекти усклађивања политике и система одбране“, Симпозијум иновационих истраживања Зборник радова СКАИН, 2012, стр. 19-33.
- Срђан Благојевић, Милован Лакушић, „Безбедност и одбрана битне функције политике и политичког система“, I Симпозијум иновационих истраживања, Зборник радова СКАИН 2011, година, стр 45-55.

Један рад кандидата је прихваћен за објављивање у часопису М51 категорије:

- Милован Лакушић, „Вођство као судбина политике“, *Култура полиса* бр. 38 (2018)

Докторски рад кандидата мр Милована Лакушића под насловом „Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци“, написан је на 212 страница стандардног формата. Прво поглавље „Увод“ обухвата пет страница, друго поглавље „Политичке странке као стубови политичког вођства“ 59 страница, треће поглавље „Дефинисање вођства у политичким наукама“ 73 странице, четврто поглавље „Дефинисање политичког вођства“ 17 страница, пето поглавље „Класификације политичког вођства“ 9 страница, шесто поглавље „Класификација идеологије и организација политичких модела вођства“ 17 страница, седмо поглавље „Улога политичког вођства у процесу одлучивања“ 18 страница, осмо поглавље „Изазови српског стратегијског политичког лидерства“ пет страница, „Закључак“ четири странице и списак литературе осам страница.

Докторска дисертација представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу. Текст дисертације је, након обављеног аналитичког увида у 107 консултованих библиографских јединица, које обухватају научне и стручне радове домаћих и страних аутора као и релевантне документе и законске прописе, обogaћен ваљаном научном аргументацијом.

Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” утврђено је да до сада у нас није брањена докторска дисертација под тим насловом.

## **2. Предмет и циљ дисертације**

Предмет докторске дисертације кандидата мр Милована Лакушића **”Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”** еквивалентан је наслову дисертације, то јест односи се на утврђивање и систематизовање одређења и класификација вођства изложених у делима савремених теоретичара политике. Кандидат је у оквиру овако формулисаног предмета истраживања формулисао три кључне групе питања којима ће се позабавити: појмовно одређење вођства и његово разликовање од сродних феномена попут управљања и менаџмента; улогу вођства у савременој политици и, следствено, обраду ове улоге у савременим политиколошким истраживањима; и актуелност, сложеност и недовољну истраженост проблема вођства у политичким наукама.

Имајући у виду сложеност предмета истраживања, кандидат се определио за донекле интердисциплинарни приступ који поред науке о политици укључује и дисциплине из корпуса економских, социолошких и правних наука као и науке о управљању.

Као научни циљ проучавања одабраног предмета истраживања кандидат је навео научну дескрипцију и експликацију улоге вођства у политичким наукама. Како тема коју је кандидат одабрао до сада није научно обрађивана, анализа добијених резултата теоријских промишљања и анализе релевантне политиколошке литературе требало би да допринесе бољем научном разумевању различитих концепција вођства и његове улоге у савременим процесима политичког одлучивања. Као друштвене циљеве свог истраживања, који су по својој природи неодвојиви од наведених научних циљева, кандидат мр Милован Лакушић наводи потврђивање резултата постојећих истраживања, њихово унапређење и афирмацију нових научних сазнања; проучавање учинка који у политичким процесима имају традиционално, харизматско и рационално вођство; и разматрање улоге лидера у процесима доношења политичких одлука унутар странака, државне управе и других јавних институција и организација.

### 3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У својој докторској дисертацији кандидат мр Милован Лакушић пошао је од основне хипотезе која је формулисана на следећи начин: „Политичке вође и начин на који они делују имају пресудну улогу у процесима доношења политичких одлука.“

Ову хипотезу кандидат је даље развио кроз пет посебних хипотеза:

#### *Прва посебна хипотеза*

Битни су услови у којима се дешавају одређене политичке појаве и процеси, јер у се у периодима криза појављују велике вође, попут В. Черчила, Ф. Д. Рузвелта, М. Горбачова и других.

#### *Друга посебна хипотеза*

Личне особине вођа, као што су самопоуздање, аутентичност, интелигенција, енергичност и ентузијазам посебно су изражене у харизматском вођству.

#### *Трећа посебна хипотеза*

Утицај личних особина вођа повећава се на процес одлучивања у условима када су његов легитимитет и ауторитет широко прихваћени у друштву, али и код случаја ауторитарног режима због непостојања јавне критике.

#### *Четврта посебна хипотеза*

Утицај личних особина вођа повећава се на процес одлучивања у условима када су његов легитимитет и ауторитет широко прихваћени у друштву, али и код случаја ауторитарног режима због непостојања јавне критике.

#### *Пета посебна хипотеза*

Ефекти вођства су вишеструки, и обухватају поштовање традиције код традиционалног, оданост следбеника на основу личних особина код харизматског или прагматичност и рационалан избор циљева код рационалног вођства.

Комисија констатује да је кандидат научно потврдио како своју главну хипотезу тако и све из ње изведене посебне хипотезе што указује на ваљан истраживачки приступ.

#### **4. Кратак опис садржаја дисертације**

Докторска дисертација кандидата мр Милована Лакушића, на тему **„Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”**, износи по обиму 212 страна, од чега осам страну заузима списак литературе.

**Рад је структурно подељен на увод, седам поглавља и закључна разматрања.**

У **Уводу** је методолошки коректно формулисан проблем, као и предмет рада, његови циљеви и задаци, друштвени и научни значај истраживања, и одређене су методе истраживања које су сасвим примерене постављеном задатку. Теоријско и операционално одређење предмета и циља докторске дисертације мр Милована Лакушића потврђује да је реч о теми која је веома значајна за развој не само политичке теорије и већ и других грана политикологије.

У **Уводу** су сасвим методолошки примерено изложене и све полазне хипотезе. У оквиру уводних разматрања своје докторске дисертације на тему **„Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”**, кандидат мр Милован Лакушић изложио је низ озбиљних аргумената којима је указао на друштвену и научну оправданост истраживања и израде докторске дисертације на одабрану тему. Кандидат је у овом делу дисертације изложио научне и друштвене циљеве свог истраживања, односно докторске дисертације.

**Друго поглавље** докторске дисертације мр Милована Лакушића насловљено је **„Политичке странке као стубови политичког вођства”** и подељено је на три потпоглавља у оквиру којих су издвојене и краће целине. Прво потпоглавље, под насловом *Појам, настанак и развој политичке странке*, даље је разложено на три засебне целине у којима кандидат разматра појам политичке странке, настанак политичких партија и њихов развој. Након краће анализе најважнијих научних радова домаћих и страних аутора који су се овом проблематиком бавили, кандидат

се опредељује да у раду користи дефиницију политичке странке као организације која окупља политичке, односно идеолошке истомишљенике, а чији је циљ потпуно или делимично вршење власти, што се постиже освајањем гласова на демократским изборима, коју је формулисао Радомир Лукић. Затим кандидат обрађује настанак првих оваквих организација, налазећи, на трагу до сада објављених истраживања, њихове претече у различитим средњовековним удружењима и покретима. Ипак, у складу са преовлађујућим мишљењем у савременој политичкој науци, кандидат мр Милован Лакушић смешта појаву првих политичких странака на крај седамнаестог века, узимајући као илустративне примере њихову еволуцију у Француској, Енглеској и Сједињеним Америчким Државама. Кандидат је у оквиру овог дела рада дао и кратак приказ настанка првих политичких партија у Србији у деветнаестом веку. У последњој целини кандидат излаже виђење развоја политичких партија и периодизације овог процеса у делима Вебера, Дивержеа, Сарторија и других уважених аутора, и констатује да се може извести општи закључак да раувој политичких странака прати укупан развој друштва и политичких процеса унутар њега.

Друго потпоглавље кандидат је насловио *Улога и функција политичких партија*. Полазећи од Гоатијеве тврдње да политичке партије теже да друштвени утицај трансформишу у политичку моћ, кандидат мр Милован Лакушић издваја неколико задатака које политичке странке имају у политичком животу: анимирање, придобијање и хомогенизовање бирача који слично мисле о одређеним друштвеним проблемима; селекција кандидата којима ће поверити мандате у парламенту; дисциплиновање тих кандидата у циљу очувања програмских начела и остваривања интереса због којих се ушло у изборни процес; информисање и едукација бирача који представљају њену циљну групу. Кандидат у оквиру ове целине разматра и неке друге функције које политичке партије могу имати у друштву, а нарочиту пажњу посвећује и Мертоновој класификацији функција политичких странака на манифестне и латентне, чиме и закључује ово потпоглавље.

Треће потпоглавље, под насловом *Идеологија и организација политичке странке*, састоји се од четири целине. У првом од њих кандидат излаже своју

анализу порекла и појма идеологије, а нарочито трансформација у значењу овог термина од тренутка када га је први пут употребио де Траси до савремених теоретичара политике. У оквиру овог потпоглавља кандидат наводи и најубичајенију класификацију идеологија, по којој се оне одређују као опште и партикуларне, као и најважније функције идеологије: подстицајну, хомогенизујућу, експликативну и оправдавајућу. Кандидат такође укратко излаже различите теорије о изворима идеологије: натуралистичку, антрополошку и друштвену. Друга целина садржи преглед класификација идеологије у политичкој теорији, и подељено је на три краће целине. На самом почетку, кандидат даје преглед традиционалне поделе идеологија на левицу и десницу, указујући и на релативизацију значаја ове поделе у савременом свету и науци о политици. Ова целина садржи и анализу историјске еволуције схватања леве и десне, као и преглед њихових најзначајнијих карактеристика. Затим кандидат мр Милован Лакушић разматра друге класификације идеологија, почевши од најопштије поделе на либералну, конзервативну, социјалистичку и националистичку идеологију. У свим овим случајевима реч је о општим, или како их назива Манхајм, тоталним идеологијама, које настоје да пруже одговоре на сва питања и проблеме у друштву. Имајући у виду да су ове идеологије врло детаљно обрађене у оквиру политичке теорије, сасвим је прихватљиво опредељење кандидата да њихов развој и најважније карактеристике изложи само у најкраћим цртама. Наредна краћа целина посвећена је мање истраживаним партикуларним идеологијама, међу којима кандидат издваја феминизам, екологизам, католицизам, цихадизам и глобализам, дајући и коректан приказ њиховог настанка и развоја, као и најзначајнијих карактеристика и представника.

Трећа целина у овом потпоглављу носи наслов *Идеологија и политичке странке*. Кандидат мр Милован Лакушић га започиње констатацијом да је идеологија најважнији конститутивни елемент идентитета сваке политичке партије. Осим тога, наставља кандидат, политичке странке су, као заступници одређене идеологије, истовремено и заступници друштвених класа чији поглед на свет та идеологија представља. Идеологија, штавише, представља онај кохезиони фактор који повезује руководство и чланство странке са бирачким телом. Идеолошки

ставови, као и њихова детаљна разрада, чине окосницу страначког програма. Управо програмски ставови који се ослањају на идеологију чине окосницу фон Бајмеове класификације странака, коју кандидат у целини наводи у овом потпоглављу.

Последња, четврта целина у оквиру овог дела рада насловљено је *Организација политичких странака*, и у њему кандидат полази од тога да управо организација чини један од основа по којима се политичке странке разликују од других, привремених и аморфних облика окупљања политичких истомишљеника. Постојање организационе структуре, сматра кандидат на основу своје анализе релевантних научних радова, је управо оно што омогућава политичким партијама да остварују интересе и примењују идеје за које се залажу. Кандидат затим укратко представља најчешће облике страначке организације, прописане партијским статутима, укључујући и класификације облика страначког организовања и структуру чланства политичке партије.

Четврто потпоглавље у оквиру првог поглавља докторске дисертације мр Милована Лакушића носи наслов „Партијска идентификација“. У њему кандидат разматра на које све начине грађани постају опредељени за одређену политичку партију, и који све фактори утичу на њихово опредељење. По мишљењу кандидата, партијска идентификација проистиче из потребе за припадништвом колективу услед тежње за осећајем сигурности, потребе за поштовањем политичког лидера као узора у процесу изградње самопоштовања, и потребе за учешћем у политичком животу.

Следеће потпоглавље насловљено је „Улога посланичких група“, и у њему кандидат разматра какву функцију посланичке групе и њихови чланови имају у унутарстраначком животу и какав је однос између њихових припадника и руководства странке.

У шестом поглављу, које носи наслов „Вршење власти као циљ политичке странке“, кандидат мр Милован Лакушић полази од неконтроверзног става да је освајање власти примаран циљ сваке политичке партије, мада ову тврдњу донекле ублажава указујући да се могу наћи и примери партија које немају амбицију да

освоје власт или учествују у њој, из различитих разлога. Кандидат, позивајући се поново на Лукића, предлаже класификацију по овом основу, на партије на власти, опозиционе партије које се боре за власт и активно припремају за долазак на власт, и партије које никада нису вршиле власт и немају потенцијал да је освоје, па се и не припремају озбиљно за вршење власти. Ипак опсег утицаја политичких партија на доношење политичких одлука, указује на крају овог потпоглавља кандидат, зависи у крајњој линији од конкретних друштвених околности и институционалних аранжмана.

Седмо поглавље, под насловом „Типологија политичких странака“ посвећено је различитим класификацијама политичких партија. Кандидат наводи неколико, по његовом мишљењу, најзначајнијих – према критеријумима попут социјалног положаја грађана чије интересе партије заступају, начину деловања, начину на који окупљају присталице, унутрашње дисциплине, чланству, односу према постојећем политичком поретку.

Последње, осмо потпоглавље, носи наслов „Политичке странке у уставном систему Републике Србије“. Кандидат га започиње кратим уводом у уставне одредбе које представљају правни фундамент партијског система у Србији, а затим ову проблематику детаљније разматра кроз шест краћих целина. У првој од њих кандидат мр Милован Лакушић излаже своју, на увиду у рецентну научну литературу засновану, анализу партијског система као подсистема политичког система, као и класификације партијских система, првенствено оне које се заснивају на броју постојећих политичких партија. Затим кандидат представља Закон о политичким странкама који важи у Републици Србији, односно његове најважније одредбе, које се односе на оснивање, деловање и престанак рада политичких партија. Трећа целина обрађује основна обележја деловања странака у условима плурализма, при чему кандидат нарочито издваја специфичности везане за политичку културу Србије, као и неке особене карактеристике страначких лидера и страначког деловања. Даље разматрање партијског организовања у Србији кандидат наставља у контексту улоге политичких странака у демократским друштвима, кроз компарацију са другим демократским државама попут Сједињених Америчких Држава. Затим кандидат разматра могућност деловања

кроз политичке странке, а у последњем поглављу конкретизује анализу учешћа политичких странака у власти.

**Треће поглавље** докторске дисертације кандидата мр Милована Лакушића насловљено је „**Дефинисање вођства у политичким наукама**“. Овај део рада подељен је на три потпоглавља, која су даље разложена на мање целине. Кључни проблем којим се у овом делу рада кандидат бави јесте појмовно одређење вођства и његово разликовање од сродних феномена. Своје критичко разматрање кандидат започиње од Шлезингерове дефиниције вођства као рационалне размене вредности, и нарочито инсистира на разликовању између вођства и управљања, што представља несумњив научни допринос јер је ова дистинкција недовољно истражена у оквиру науке о политици. Прво потпоглавље, под насловом *Ауторитет као претпоставка вођења*, подељено је на четири краће целине. Полазећи од у друштвеним наукама прихваћене тезе да је ауторитет нужен предуслов успешног вођства, кандидат наставља своју анализу разматрањем различитих облика ауторитета. Осим традиционалне поделе на формални (који се заснива на функцији коју неко заузима у оквиру организације) и неформални ауторитет (који проистиче из личних својстава, а нарочито харизме), кандидат указује и на нека новија схватања ауторитета, пре свега Бернардовог концепта ауторитета подређених, који се састоји у прихватању или неприхватању ауторитета надређених. Коначно, кандидат мр Милован Лакушић у оквиру овог потпоглавља излаже и преглед извора моћи и утицаја који вођа има.

Друго потпоглавље, *Технике вођства и модели управљања у политичкој науци*, и у њему кандидат указује на одређене сродности између концептуализација вођства у политичким наукама и науци о управљању, указујући да опредељивање за различите технике и стилове лидерства и управљања у суштини почива на конкурентским схватањима људске природе и њиховог односа према раду. Треће потпоглавље, под насловом *Вођство и организациони развој*, садржи кратку анализу односа вођства према другим факторима значајним за развој политичке организације, док четврто поглавље, симетрично насловљено *Управљање и организациони развој*, на сличан начин обрађује различите modele управљања у овом контексту. Четврто потпоглавље кандидат је насловио *Етика лидерства у*

*политичкој науци*, и у њему кандидат указује на чињеницу да је у савременој науци о политици схватање да се вођство заснива искључиво на употреби моћи ако не замењено, онда свакако допуњено способношћу брзог прилагођавања измењеним околностима и стицању поверења друштва које воде, као и низом других карактеристика које су у ранијим истраживањима остале донекле занемарене. У овом делу рада кандидат такође залази у интердисциплинарно поље, користећи као елементе своје анализе сазнања не само политичких већ и психолошких наука, што је оправдано чињеницом да се велики део истраживања о успешном вођству заснива пре свега на проучавању личних особина лидера. Посебну целину у оквиру овог дела рада чини кандидатова критичка обрада односа између вођства и легитимитета, коју започиње етимолошком анализом самог термина, а наставља представљањем различитих модалитета грађења легитимитета, као и његовог значаја као принципа деловања.

Друго потпоглавље насловљено је *Дефинисање вођства и руковођења*. Као што и сам наслов сугерише, кључно питање којим се кандидат мр Милован Лакушић у овом делу рада бави јесте појмовно разликовање између вођства и руковођења. Кроз три издвојене, а по обиму краће целине, кандидат је обрадио систем руковођења у политичкој науци, однос између руковођења и управљања људским ресурсима, како је обрађен у радовима теоретичара политике, и релацију између руковођења и организационог развоја. Кандидат и овде користи резултате истраживања економских наука, као и наука о организацији и управљању, изводећи занимљиве аналогije и паралеле између управљања у економији и управљања у сфери политике. Овакав интердисциплинарни приступ кандидат примењује, и експлицитно образлаже, у наредном потпоглављу, које се, под насловом *Дефинисање вођства и менаџмента* бави пре свега појмовним разграничавањем ова два концепта. Већ на самом почетку кандидат истиче да су се у проучавање обе ове појаве, али нарочито вођства као пре свега индивидуалног феномена, укључиле бројне научне дисциплине, чији се резултати морају узети у обзир и при проучавању политичког вођства. Затим кандидат веома детаљно анализира разлике у концептуализацији вођства и менаџмента, односно њихових носилаца. У овом делу рада кандидат наводи и неколико класификација, пре свега дистинкцију између

званичних и незваничних лидера, и Големанову типологију лидера, по којој се они могу окарактерисати као визионари, тренери, старатељи, демократе, регулатори или команданти. У наставку се даље елаборирају карактеристике које успешан лидер мора да поседује, на основу анализе претходних истраживања. Од нарочитог значаја за проучавање политичког вођства, у овом контексту, јесте Бенисов закључак, који кандидат детаљно представља, да успешан вођа мора умети да привуче пажњу, да смисао, односно објасни ставове и циљеве, шири поверење и познаје сопствену личност. Полазећи од става да вођа никада не влада сам, кандидат посебну пажњу посвећује интеракцијама између вође и групе која се око њега окупља. Савремени лидери, констатује кандидат, морају увек да узимају у обзир динамику групе, учествују и процесима који се унутар ње одвијају и утичу на њих. Анализом извора и односа моћи унутар групе, и њихове релације са позицијом и деловањем вође, кандидат завршава ово потпоглавље. Последње, треће, потпоглавље носи наслов *Упоредна анализа особина менаџера и лидера у политици*. У њему је кандидат, на основу аргумената изнетих у претходним потпоглављима, систематизовао разлике између ова два концепта, потврђујући још једном своју полазну тезу да се они морају јасно појмовно разграничити.

**Четврто поглавље** носи наслов „Дефинисање политичког вођства“ и у њему кандидат мр Милован Лакушић даље конкретизује своје истраживање. Нарочит значај проучавању феномена политичког вођства у савременом свету, с правом указује кандидат, даје све израженија персонализација политике, на коју нису имуни ни демократски устројени политички системи. Овакво учестало идентификовање, не само страначке, политике са лидерима изискује темељније проучавање њихових особина и карактеристичних стилова. Градећи своје аргументе на основу претходних истраживања, кандидат у првом од два потпоглавља која је издвојио у оквиру овог дела своје докторске дисертације, под насловом *Модели лидерских стилова на српској политичкој сцени*, кандидат истиче елементе који су неопходни за идентификацију политичког стила, као и еволуцију понашања лидера на српској политичкој сцени од почетака вишестраначког живота крајем двадесетог века. Методолошки доследно, кандидат своје тезе даље развија у наредном потпоглављу, *Типови политичких стилова вођства*, где кроз посебне,

краће, целине, наводи кључне карактеристике ауторитарног, републиканског, реалистичког, популистичког, конформистичког и револуционарног стила политичког вођства.

У петом поглављу, под насловом „Класификације политичког вођства“, кандидат полази од вероватно до данас најутицајније поделе коју је својевремено формулисао Макс Вебер, на харизматско, традиционално и рационално вођство. Значај који ова класификација и данас има у политичкој теорији оправдава рекапитулацију Веберових ставова, али и различитих интерпретација и ре-интерпретација које кандидат представља у овом поглављу рада. У првом потпоглављу, *Традиционално вођство*, кандидат мр Милован Лакушић кандидат излаже основне карактеристике овог типа политичког вођства и истиче, с правом, његову улогу у очувању харизме као стожера који држи политичку заједницу на окупу. Затим кандидат, у следећем потпоглављу под насловом *Харизматско вођство*, веома детаљно обрађује Веберово схватање харизме као својства личности, додатних својстава које су каснији аутори приписивали харизматским вођама, и закључује да основни проблем остаје то што није лако разликовати изворну харизму од оне коју намеће и идеализује његово окружење. У наредном потпоглављу, под насловом *Визионарско вођство*, кандидат допуњује Веберову класификацију указујући на значај поседовања визије, које се најчешће одређује као само један од елемената харизме, за успешно политичко вођство у савременом свету који карактеришу честе промене околности. У последњем потпоглављу, насловљеном *Рационално вођство*, кандидат представља настанак и развој овог типа вођства и објашњава због чега је он у савременом свету најраспрострањенији.

Шесто поглавље насловљено је „Класификација идеологије и организација политичких модела вођства“, и подељено на два потпоглавља. Кандидат је поглавље започео рекапитулацијом претходно изнетих ставова о појмовном одређењу и улози идеологије, са нарочитим освртом на либерализам као тренутно глобално доминантну општу идеологију. У првом потпоглављу, под насловом *Класификација политичких модела вођства*, кандидат полази од тезе да је политичко вођство неодвојиво од институционалног оквира, а у ширем смислу политичког система, у коме се доносе политичке одлуке. Због тога он полази од

најстарије класификације политичких система, Аристотелове, која се заснива на два критеријума: ко влада и у чију корист. Затим наставља са презентовањем класификација које су, у одређеним периодима, играле значајну улогу у политичкој науци. Ова линија испитивања се наставља и у другом потпоглављу, под насловом *Савремена класификација режима*, при чему се кандидат ослања претежно на радове еминентних теоретичара политике попут Дала и Лајпхарта. Посебну целину у оквиру овог потпоглавља кандидат је посветио особинама лидера на српској политичкој сцени.

**Седмо поглавље** кандидат је насловио „**Улога политичког вођства у процесу одлучивања**“. Овај део рада је даље разложен на три потпоглавља: *Политичко вођство у политичким партијама*, *Политичко вођство у јавној управи* и *Политичко вођство у другим организацијама*. У првом потпоглављу кандидат анализира специфичне особине вођа у савременим политичким партијама, имајући у виду њихову организациону структуру и улогу коју играју у савременим државама. Затим кандидат мр Милован Лакушић у другом потпоглављу полази од значајне разлике између света политике и јавне управе, те указује на различите стилове вођства и карактеристике лидера које су неопходне да би се вођство могло сматрати успешним. Коначно, кандидат у трећем потпоглављу разматра улогу, позицију и карактеристике вође у другим колективним политичким актерима: покретима, интересним групама, невладиним организацијама, синдикатима, групама за притисак. У овом делу рада кандидат и у посебној целини обрађује значај и улогу процеса одлучивања у политици, и то узимајући у обзир његове елементи, начела и фазе, као и врсте одлука.

Последње, **осмо поглавље**, носи наслов „**Изазови српског стратегијског политичког лидерства**“. У њему кандидат прво излаже своју анализу стања политичке сцене у Србији данас, а затим даје и своје сугестије шта би требало да буду стратешки приоритети и каква је улога политичких вођа у њиховом осмишљавању и спровођењу.

У **Закључним разматрањима** кандидат је укратко сумирао резултате истраживања изнете у предходним поглављима. Након тога је указао на закључак,

који се може сматрати једним од најзначајнијих резултата у овом раду, да је недостатак поверења у политичке странке, али и друге политичке актере, добрим делом последица и неадекватног модела вођства. Иако се може констатовати да је реч о глобалном феномену, кандидат је нарочито заинтересован за стање у Србији и начине на који се српска политичка сцена може учинити бољом и ефикаснијом.

## 5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Предмет истраживања кандидата мр Милована Лакушића је такав да захтева примену више различитих метода истраживања. У обради теме кандидат је сасвим оправдано као **општенаучне методе** користио **хипотетичко-дедуктивну методу и методу моделовања**. У овом истраживању примењене су све **основне методе: индукција, дедукција, анализа, синтеза, апстракција, конкретизација, специјализација, класификација, дихотомија**, док је од **метода прикупљања података** највише коришћена **анализа садржаја**.

Методолошку основу овог рада чини теоријско истраживање које је засновано на анализи садржаја докумената научне и стручне литературе еминентних домаћих и страних аутора, као и једног броја правних аката који се односе на поједине аспекте предмета истраживања.

Да би квалитетно проучио одређење и класификације вођства у савременој политичкој теорији, кандидат је претходно морао да истражи и улогу политичких странака у савременим политичким системима, а пре свега као политичких организација које и саме подлежу израженом личном вођству, али са друге стране и представљају управо онај сегмент друштва из кога се по правилу, у савременом свету, регрутују политички лидери. Неопходно је било узети у обзир и разлике између вођства уопште, нарочито његових концептуализација у економским наукама и науци о управљању и политичког вођства као ужег феномена. Коначно, политичко вођство постоји на свим нивоима и у свим организацијама које претендују да учествују у политичком животу једног друштва, те је кандидат морао да пажњу посвети и специфичностима политичког вођства у јавној управи, политичким партијама, интересним групама и групама за притисак, политичким

покретима и невладиним организацијама. Мишљење је Комисије да је кандидат мр Милован Лакушић све ове истраживачке задатке успешно обавио.

Кандидат је успео да аргументовано покаже научну оправданост истраживања која се испољава у верификацији постојећих научних сазнања о феномену политичког вођства и његовим класификацијама. Друштвена оправданост је, генерално гледано, постигнута већ испуњењем захтева научне оправданости. Непосредна друштвена оправданост у овом конкретном случају огледа се у сагледавању актуелног стања у савременој политичкој теорији, као и импликација које савремена сазнања о политичком вођству имају на политичку сцену Републике Србије и њен будући развој.

Кандидат је у свом раду конструисао адекватан категоријални апарат који је омогућио аналитичку обраду предмета истраживања.

Значајан научни допринос овог докторског рада представља упоредна анализа концептуализације феномена вођства у политичкој теорији и у другим друштвеним наукама, пре свега економији и науци о организацији и управљању. Препоруке које кандидат излаже на крају свог рада могу у великој мери допринети и практичној примењивости резултата истраживања.

Комисија је утврдила да је кандидат мр Милован Лакушић, на основу коректно дефинисаног проблема, предмета, циљева и хипотеза истраживања на задату тему, остварио следеће резултате и низ мањих и већих научних доприноса:

- Определио се за истраживање теме која до сада није обрађивана у нашој политичкој мисли.
- Адекватним истраживачким приступом кандидат је потврдио своју генералну хипотезу која гласи: „Вође и начин вођства имају значајну улогу у процесу одлучивања.“
- Кандидат је у свом истраживању успешно идентификовао и представио релевантне ауторе и репрезентативне радове, чиме је успешно изградио целовит приказ предмета истраживања.

- Кандидат је у свом раду реализовао све постављене научне циљеве истраживања: научну дескрипцију и експликацију политичког вођства и улоге политичких вођа у процесу доношења политичких одлука.
- Комисија констатује да је кандидат у свом истраживању пружио уверљиву аргументацију и за своје коначне закључке.
- У раду је примерно коришћена референтна литература еминентних домаћих и страних научних и стручних посленика. Број цитата и приложени списак литературе доприносе уверењу Комисије да је кандидат имао у свом раду богате документационе изворе и добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидата да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом и другим документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методолошкој усмерености кандидата.
- Велики број фуснота у докторској дисертацији кандидата мр Милована Лакушића је умесан, и доприноси квалитету и научној валидности овог рада.
- Рад је писан разумљивим и лаким стилем и језиком, са несумњиво солидним познавањем теорије и праксе.

## 6. Закључак Комисије

Докторска дисертација мр Милована Лакушића, под насловом „**Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци**“, обрађује научно значајну и сложену проблематику, а постигнути резултати истраживања представљају запажен допринос у смислу ваљаног обухватања теме, с једне, и стварања могућности њеног даљег и дубљег сагледавања, с друге стране.

На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија једногласно закључује следеће:

- Докторска дисертација под напред наведеним насловом је урађена у складу са усвојеним пројектом и одобрењем Наставно–научног већа Факултета политичких наука.
- Докторска дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата. У њој су систематизована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. Она представља логичку и заокружену целину са свим неопходним елементима код овакве врсте писаних материјала.
- Докторска дисертација представља темељну и систематску мултидисциплинарну анализу најзначајнијих рецентних радова и нормативних аката који обрађују предмет истраживања, и има низ особина озбиљно обрађеног докторског темата. У том погледу, дисертација представља теоријски допринос политичким наукама, али и допринос на плану мултидисциплинарних истраживања.
- Докторска дисертација је писана разумљивим, једноставним, стручним језиком, адекватним стилем, прихватљивим за читаоца.
- Рад представља потенцијално значајан научни допринос у образовно – васпитном смислу, као основа за истраживање других у тој области.
- Кандидат је у оквиру спроведеног истраживања прикупио и коректно интерпретирао резултате претходних теоријских и емпиријских истраживања релевантних аутора.
- Резултати истраживања, а посебно изведени закључци, могу користити свим заинтересованим особама за ову научну област.
- Кандидат је у потпуности реализовао постављене задатке истраживања и потврдио генералну и посебне хипотезе.

## 7. Предлог Комисије

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидата мр Милована Лакушића, под насловом **„Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”**, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата мр Милована Лакушића под насловом **„Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”** и једногласно се опредељује да

## **ПРЕДЛОЖИ**

1. Да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације мр Милована Лакушића, под насловом **„Одређење и класификације вођства у савременој политичкој науци”** и одреди Комисију за одбрану докторске дисертације.

2. Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација мр Милована Лакушића и овај Извештај о оцени докторске дисертације да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду,  
18. јул 2018.

### **ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:**

Проф. др Драган Симеуновић

Проф. др Горан Илић

Проф. др Иван Радосављевић